

Purinethol® (6-Mercaptopurine)

bij de ziekte van Crohn en colitis ulcerosa

Uw behandelend arts en/of verpleegkundige heeft met u gesproken over het gebruik van 6-Mercaptopurine (Purinethol®). In dit informatieblad krijgt u uitleg over de werking en het gebruik van dit medicijn en hoe u moet handelen in geval van bijwerkingen. Deze tekst is echter géén vervanging van de bijsluiter. Heeft u na het lezen van deze informatie nog vragen, dan kunt u daarmee bij uw behandelend arts of verpleegkundige terecht.

Algemeen

De oorzaak van de ziekte van Crohn en colitis ulcerosa is niet bekend. Elke behandeling met medicijnen is gericht op het onderdrukken van ontstekingsreacties. Dit vermindert de klachten en verkleint de kans op complicaties die zich bij deze ziekte voor kunnen doen.

Medicijnen kunnen de darmontsteking onderdrukken maar de huidige medicijnen kunnen de ziekte niet definitief genezen. Na het afbouwen van of stoppen met medicijnen kunnen de klachten weer terugkomen.

Gebruik

Doseringen

De dosis is onder andere afhankelijk van uw lichaamsgewicht en verschilt per persoon. Gebruik altijd de dosering die uw arts u heeft voorgeschreven en nooit meer of minder.

Wanneer?

U gebruikt 6-Mercaptopurine in tabletvorm. U kunt de tabletten doorslikken met voedsel, water of melk. Breek de tabletten niet door, maar halveer ze als u een halve tablet moet gebruiken (eventueel met een door de arts voorgeschreven tablettensplitser). Het is belangrijk dat u ze niet kauwt, maar dat u ze in hun geheel doorslikt. 6-Mercaptopurine moet u tijdens of direct na de maaltijd in innemen. Als u vergeten bent de tabletten in te nemen, neem ze dan op een later tijdstip nog dezelfde dag in. Als u er de volgende dag achter komt dat u ze vergeten bent, neemt u ze dan niet alsnog in. U neemt dan gewoon uw medicijnen in zoals u gewend bent. Wordt u misselijk van de 6-Mercaptopurine dan adviseren wij u de tabletten over de dag te verdelen of 's avonds voor het slapen gaan in te nemen.

Werking

Uw behandelend arts schrijft meestal 6-Mercaptopurine voor wanneer andere medicijnen niet of onvoldoende hebben geholpen of wanneer het niet lukt om langdurig prednisongebruik af te bouwen. 6-mercaptopurine behoort tot de groep van immunosuppressiva. Dit zijn geneesmiddelen die de natuurlijke lichaamsafweer onderdrukken. Bij inflammatoire darmziekten wordt Azathioprine (Imuran) vaak als eerste afweer onderdrukkend medicijn ingezet, maar ongeveer 10 tot 20 procent van de patiënten kan dit middel niet goed verdragen. Als vervanger kan 6-mercaptopurine worden voorgeschreven. Soms wordt ook direct 6-Mercaptopurine gestart.

Door het gebruik van 6-Mercaptopurine wordt de zogenoemde 'overactieve afweer' onderdrukt en daarmee ook de activiteit van de chronische darmontsteking onderdrukt. In hoge dosering is 6-Mercaptopurine een cytostaticum omdat het de groei van cellen remt en snelgroeiende, woekerende cellen doodt.

De dosering van 6-Mercaptopurine is bij de ziekte van Crohn en colitis ulcerosa echter veel lager dan bij de behandeling van kwaadaardige aandoeningen. Hierdoor zullen de bijverschijnselen ook minder vaak voorkomen en milder van aard zijn. Dit is belangrijk om te weten, omdat het mogelijk is dat de bijsluiter die u van uw apotheek krijgt, gericht is op mensen met kwaadaardige aandoeningen. 6-Mercaptopurine moet meestal twee tot drie maanden gebruikt worden, voordat het effect merkbaar is. Daarom gaat u wellicht - in overleg met uw arts - in eerste instantie door met de medicatie die u al gebruikt. Wanneer blijkt dat u goed op het middel reageert en er geen bijwerkingen optreden, kan 6-mercaptopurine langdurig gebruikt worden.

Vorzorgsmaatregelen

Aangezien 6-Mercaptopurine soms schadelijk kan zijn voor de leverfunctie en voor de aanmaak van de bloedlichaampjes, zal voor aanvang van de therapie bloed bij u afgenomen worden om uw leverfunctie en de aanmaak van bloedlichaampjes te controleren. Tijdens de therapie wordt uw bloed regelmatig gecontroleerd.

In combinatie met andere geneesmiddelen

Als u naast 6-mercaptopurine ook urinezuur verlagende middelen gebruikt (bijvoorbeeld bij jicht, Zyloric of Allopurinol) vragen wij u uw arts hiervan op de hoogte te stellen. Gebruikt u bloedverdunners, meld het gebruik van 6-Mercaptopurine dan aan de trombosedienst.

In combinatie met alcohol

Wees voorzichtig met alcohol. Alcohol verhoogt de kans op leverafwijkingen bij gelijktijdig gebruik met 6-Mercaptopurine.

Bijwerkingen

Over het algemeen wordt 6-Mercaptopurine goed verdragen. De meeste bijwerkingen treden op in de eerste weken na het starten. U kunt in deze periode last krijgen van een verminderde eetlust, misselijkheid, braken of diarree. Meestal verdwijnen deze klachten binnen twee tot drie weken.

Enkele weken of maanden na de start met het gebruik van 6-Mercaptopurine kunt u last krijgen van:

- *Infecties zoals tandvleesontsteking of keelpijn in combinatie met koorts.* Dit wordt veroorzaakt door het remmende effect van het geneesmiddel op het beenmerg waar bloedcellen worden gemaakt. Hierdoor kan een storing in de aanmaak van witte bloedcellen optreden. Dit wordt gecontroleerd bij het laboratoriumonderzoek.
- *Spontane blauwe plekken en/of regelmatige bloedneuzen.* Dit kan het gevolg zijn van een verminderde aanmaak van bloedplaatjes door het gebruik van 6-Mercaptopurine.
- *Leverfunctiestoornissen.* Deze stoornissen onder andere een gele verkleuring van het oogwit of van de huid veroorzaken.
- *Buikklachten die u niet in verband kan brengen met de ziekte van Crohn of colitis ulcerosa.* In zeldzame gevallen treedt in het begin van de behandeling een *alvleesklierontsteking* (pancreatitis) op.

Vaccinaties

Meld altijd aan de arts dat u 6-Mercaptopurine gebruikt. 6-Mercaptopurine kan de werkzaamheid van sommige soorten vaccins verminderen en de kans op bijwerkingen door de vaccins vergroten. Vaccinatie met een verzwakt levend vaccin, zoals bof, mazelen, rode hond (BMR), gele koorts of BCG moeten vermeden worden tijdens het gebruik van 6-Mercaptopurine. Overleg met uw apotheker of arts als u moet worden gevaccineerd.

Vruchtbaarheid

Geneesmiddelenonderzoek naar het gebruik van 6-Mercaptopurine heeft vooralsnog geen ongunstige invloed op de vruchtbaarheid van mannen en vrouwen aangetoond. Overleg, als u een zwangerschapswens heeft, met uw behandelend arts over uw medicatie.

Borstvoeding

Er zijn onvoldoende gegevens bekend over de veiligheid van 6-Mercaptopurine bij het geven van borstvoeding. Alhoewel 6-Mercaptopurine maar in kleine hoeveelheden in de moedermelk komt, wordt het gebruik tijdens de borstvoedingsperiode afgeraden.

Krijgt u van bijwerkingen, koorts, koude rillingen, gele huid, hevig braken, blauwe plekken, bloedneuzen of hevige (buik)pijn, neemt u dan contact op met uw arts of MDL-verpleegkundige. Neem buiten kantooruren contact op met de (dienstdoende) huisarts of de dienstdoende maag-, darm-, leverarts. Omdat 6-Mercaptopurine de afweer vermindert, bent u meer vatbaar voor infecties. Vermijd daarom intiem contact met mensen die een infectie (bijvoorbeeld griep) doormaken.

Zwangerschap

In het algemeen wordt geprobeerd om medicijngebruik tijdens de zwangerschap te vermijden. Toch is het vaak nodig om met 6-Mercaptopurine door te gaan bij de ziekte van Crohn en colitis ulcerosa. Een opvlamming van de ziekte wordt namelijk schadelijker geacht voor moeder en kind dan de behandeling met 6-Mercaptopurine.

Zonlicht en uv-straling

Patiënten die 6-Mercaptopurine gebruiken, kunnen een verhoogd risico lopen op huidproblemen, waaronder huidkanker. Vermijd daarom als u 6-Mercaptopurine gebruikt een te grote blootstelling aan zonlicht en uv-straling. Gebruik zonnebrandcrème met een hoge beschermingsfactor. Wij raden het gebruik van een zonnebank af.

Te nemen maatregelen

6-Mercaptopurine is onder andere geregistreerd voor de behandeling van leukemie. Daarom staan er in de bijsluiter strenge hygiënische adviezen. In de (veel lagere) dosering waarin 6-mercaptopurine wordt gebruikt bij de behandeling van de ziekte van Crohn en colitis ulcerosa, volstaat u met normale hygiëne. Ziet u bij het openmaken van de verpakking kapotte tabletten? Sluit de verpakking dan weer goed en breng deze terug naar de apotheek. Voorkom dat poeder van de tabletten zich door het huis verspreidt, anders kunnen uw huisgenoten er mee in aanraking komen. Krijgt u poeder uit gebroken tabletten op uw huid of in uw ogen? Was uw huid dan goed af. Spoel uw ogen met veel water.

Tot slot

Heeft u na het lezen van deze informatie nog vragen, neem dan contact op met uw IBD verpleegkundige.

Deze tekst is tot stand gekomen door samenwerkende IBD verpleegkundigen en MDL artsen binnen respectievelijk het NNIC en de ICC. De tekst is ontwikkeld conform NNIC richtlijnen om uniformiteit binnen de voorlichting ten aanzien van IBD patiënten in Nederlandse zorginstellingen na te streven. Op basis van goed hulpverlenerschap kan onder bepaalde omstandigheden van de inhoud worden afgeweken. De inhoud van de teksten kan wijzigen in de loop van de tijd. De NNIC en de ICC wijzen er op dat aan de inhoud van deze uitgave geen rechten of plichten kunnen worden ontleend.

Contact

Als u na het lezen van dit informatieblad nog vragen heeft, neem dan contact op met de Polikliniek Interne Geneeskunde van het Maastricht UMC+ via tel. 043-387 51 00 (tijdens kantooruren).

Websites

- www.mdl.mumc.nl
- www.mumc.nl
- www.gezondidee.mumc.nl